

SO 6 – Prostorová orientace

Určení: pro potřeby Podpory studentů se specifickými potřebami Augustin (dále jen „Augustin“); bližší určení viz obsah

Závazný: koordinátor služeb, instruktoři prostorové orientace, klienti

Na vědomí: všichni zaměstnanci a studenti UHK

Zpracoval/a: Mgr. Lucie Slezáková Misařová, t.č. vedoucí Augustinu

Mgr. et Mgr. Daniela Morávková, odborný konzultant

Schválil/a:

Platnost od: 1. března 2015

Cíl standardu: Specifikace prostorové orientace, vymezení pravidel a stanovení sankcí v případě jejich porušení.

Obsah standardu:

- Popis prostorové orientace
- Žádost o prostorovou orientaci
- Koordinace prostorové orientace
- Pravidla pro instruktory
- Pravidla pro klienty
- Přílohy

Aktualizace: 22. listopadu 2018

Informačně-poradenské a kariérní centrum, www.uhk.cz/augustin

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Popis prostorové orientace

Tímto servisním opatřením se rozumí intervence, která slouží k zajištění bezpečné fyzické orientace klientů¹ a pokud možno k jejich samostatnému efektivnímu pohybu v prostorách, kde se odehrává vlastní studium, příp. v prostorách, které se studiem bezprostředně souvisejí.

Prostorové orientace mohou využít jak zrakově postižení uchazeči a studenti, tak také uchazeči a studenti s postižením dolních končetin, s poruchou autistického spektra a s jinými obtížemi.

Pro studenty se zrakovým postižením zajišťujeme zpravidla intenzivní zácvik prostorové orientace před zahájením studia či aktuálního semestru. Blíže popsáno v příloze tohoto standardu. Studentům s pohybovým postižením poskytujeme komentovanou prohlídku studijních prostor a jejich přístupových cest. Příležitostnou formu této intervence provádíme v případě, dojde-li například ke změně výukových prostor a jejich přístupnosti, nastanou-li změny v dopravě apod. Studentům s poruchou autistického spektra a studentům s jinými obtížemi poskytujeme také příležitostnou prohlídku studijních prostor pro lepší adaptaci a seznámení se s novým studijním prostředím.

Pro zrakově postižené studenty vykonává tuto službu kvalifikovaný instruktor prostorové orientace, zatímco u pohybově postižených studentů se zpravidla jedná o zaškoleného osobního asistenta (dále jen „instruktor“).

Prostorovou orientaci lze realizovat v souvislosti s následujícími akcemi:

- přednášky a semináře na UHK (pro všechny formy studia);
- akce konané v rámci výuky (exkurze, praxe);
- zápočty, zkoušky, státní zkoušky, individuální konzultace;
- zápis ke studiu, imatrikulace a promoce;
- informační schůzky v Augustinu;
- a jiné akce dle domluvy s Augustinem.

Žádost o prostorovou orientaci

O všechny služby spadající pod prostorovou orientaci je klient povinen požádat. Žádost o poskytnutí služby je třeba zaslat prostřednictvím emailu na adresu koordinátora služeb – petra.chalupova@uhk.cz. Návčik prostorové orientace je nutně

¹ Klientem se rozumí uchazeč/student se specifickými potřebami UHK, který se ocitne v situaci vyžadující přítomnost instruktora prostorové orientace a je veden v evidenci Augustinu.

řešit vždy dopředu před zahájením studia či dalšího semestru tak, aby bylo možné zajistit v co největší míře samostatnost pohybu. U studentů s těžkým zrakovým postižením je nutné poslat žádost minimálně měsíc dopředu. V případě komentované prohlídky prostor u studentů s pohybovým či lehkým zrakovým postižením nejméně 10 dní před zahájením semestru. Míra závažnosti postižení je posouzena na základě funkční diagnostiky.

Klient v žádosti o prostorovou orientaci uvede, o jaký typ služby má konkrétně zájem, jakou budovu či trasu se chce naučit, termín, místo a čas setkání, příp. další důležité podrobnosti.

Naléhavé případy (např. změny výukových prostor a jejich přístupnosti, změny v dopravě) se řeší okamžitě posláním žádosti koordinátorovi služeb i v průběhu semestru. Danou situaci lze řešit prostřednictvím jednorázové osobní asistence (doprovod s proškoleným asistentem). Další komunikace ohledně poskytnutí služby probíhá prostřednictvím emailu, po telefonu, příp. formou osobního setkání s koordinátorem služeb.

Koordinace prostorové orientace

Koordinaci zajišťuje koordinátor služeb.

Koordinátor služeb celý proces organizuje a zajišťuje podmínky pro realizaci prostorové orientace. Jeho hlavní náplní práce je:

- komunikovat s klienty a instruktory², kteří realizují prostorovou orientaci pro daného klienta;
- zajistit instruktora neprodleně poté, co klient o službu zažádá;
- zjistit od klienta podrobné informace vztahující se k prostorové orientaci (typ požadovaného servisu, jakou budovu či trasu se chce naučit, termín, místo a čas setkání, příp. další důležité podrobnosti);
- předat zjištěné informace instruktorovi včetně kontaktu na klienta;
- informovat klienta, že je servis sjednán a předat mu kontakt na instruktora.

Koordinátor služeb je povinen vést evidenci poskytnutých služeb a na základě obdržených výkazů práce zajistit proplacení odvedené činnosti.

Instruktorům náleží za svou práci odměna, která je vždy sjednána předem (viz OS Personální standard).

² Pro zrakově postižené studenty vykonává tuto službu kvalifikovaný instruktor prostorové orientace, zatímco u pohybově postižených studentů se zpravidla jedná o zaškoleného osobního asistenta.

Prostorová orientace probíhá pouze za předpokladu, že jsou přítomny obě strany, tj. student i instruktor.

Veškeré materiály, které v průběhu realizace prostorové orientace vznikly (např. itineráře tras, tyflografické plány), jsou v Augustinu archivovány bez data ukončení archivace. Archivaci zajišťuje koordinátor služeb. Přístup do archivu mají pouze pracovníci Augustinu.

Pravidla pro instruktory

Instruktor je osoba, která poskytuje některou z výše uvedených typů prostorové orientace.

Instruktor se musí na servis adekvátně připravit:

- zjistí si od koordinátora služeb informace potřebné k realizaci prostorové orientace a spojí se s klientem;
- předem se seznámí s prostředím, ve kterém bude prostorová orientace probíhat;
- připraví si s dostatečným předstihem potřebné pomůcky k nácviku, ověří jejich funkčnost a aktuálnost (např. tyflografické plány, itineráře), vyžaduje-li to daný typ servisu;
- je zodpovědný za výběr trasy, realizaci nácviku prostorové orientace a bezpečnost klienta.

Pokud na sjednané akci není klient přítomen a nácvik prostorové orientace tedy není potřeba, vytrvá instruktor na domluveném místě 15 minut. Pokud ani do té doby klient nedorazí a nedá instruktorovi prostřednictvím SMS zprávy vědět, že se opozdí, může instruktor odejít. O této skutečnosti informuje instruktor koordinátora služeb prostřednictvím emailu.

Pokud se instruktor nemůže na sjednaný nácvik prostorové orientace z vážných důvodů dostavit, oznámí to neprodleně koordinátorovi služeb, který se pokusí sehnat náhradu. Informačně-poradenské a kariérní centrum UHK (dále jen IPaKC) může po instruktorovi vyžadovat doložení vážných důvodů (např. potvrzení od lékaře). Vždy je důležité neprodleně komunikovat s koordinátorem služeb.

V případě, že se instruktor opozdí, oznámí to klientovi prostřednictvím zprávy SMS. Pokud instruktor cestoval spojem, který měl zpoždění, nejedná se tak o chybu instruktora. Zpoždění musí být doloženo potvrzením. Nedostaví-li se však instruktor na sjednanou akci a klient již čeká na místě nebo je na cestě, je instruktor povinen uhradit mu náklady spojené s cestou na základě škodního protokolu (viz příloha).

Instruktor je povinen na konci každého měsíce informovat koordinátora služeb o průběhu prostorové orientace a odevzdat vyplněný výkaz práce k proplacení včetně materiálů k archivaci.

Informačně-poradenské a kariérní centrum, www.uhk.cz/augustin

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Instruktor je vázán mlčenlivostí a nezneužije informaci, které získá v průběhu nácviku prostorové orientace.

Sankce v případě porušení pravidel

Sankci řeší podle závažnosti koordinátor služeb a vedoucí IPaKC. O porušení pravidel je koordinátor služeb informován písemnou stížností od klienta. Touto stížností je povinen se zabývat nejpozději do 10 pracovních dnů po obdržení stížnosti.

V případě porušení pravidel platí třibodové sankční opatření.

1. V případě prvního porušení pravidel zašle koordinátor služeb písemné napomenutí instruktorovi.
2. V případě druhého porušení pravidel dojde k pozastavení činnosti instruktora pro UHK. O délce rozhoduje sankční komise, jejíž složení určuje vedoucí IPaKC, přičemž jeden z členů není pracovníkem Augustinu. Toto rozhodnutí bude také v písemné podobě předáno instruktorovi.
3. V případě třetího porušení pravidel bude ukončena spolupráce UHK s instruktorem na dobu jednoho roku. Písemné vyrozumění sepíše koordinátor služeb s vedoucím IPaKC.

Pravidla pro klienty

O prostorovou orientaci žádá klient prostřednictvím emailu na adresu koordinátora služeb – petra.chalupova@uhk.cz, studenti s těžkým zrakovým postižením minimálně měsíc dopředu, studenti s pohybovým či lehkým zrakovým postižením, případně s poruchou autistického spektra či s jinými obtížemi nejméně 10 dní před zahájením semestru.

Klient je povinen nahlásit koordinátorovi služeb všechny změny, které nastanou a mají vliv na prostorovou orientaci (změna výukových prostor a jejich přístupnosti apod.), a to neprodleně poté, co se o nich dozví. Koordinátora služeb kontaktuje emailem nebo SMS zprávou na číslo 737 227 121.

V případě, že se klient nemůže z vážných důvodů na nácvik prostorové orientace dostavit, neprodleně to oznámí instruktorovi prostřednictvím emailu nebo SMS zprávy. Zrušení nácviku je možné 24 hodin předem.

Pokud klient není spokojený s průběhem prostorové orientace, sdělí to instruktorovi. Při opakované nespokojenosti se obrátí na koordinátora služeb.

Pokud na sjednanou akci nedorazí instruktor a prostorová orientace tedy neproběhne, informuje klient o této skutečnosti koordinátora služeb.

V případě, že se klient opozdí, oznámí tuto skutečnost instruktorovi prostřednictvím zprávy SMS. Pokud klient cestoval spojem, který měl zpoždění, nejedná se tak o jeho chybu. Zpoždění musí být doloženo potvrzením. V tomto případě

Informačně-poradenské a kariéerní centrum, www.uhk.cz/augustin

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

se instruktorovi počítá práce od doby sjednané, nikoliv reálně započaté. Nedostaví-li se však klient na sjednanou akci, neupozorní instruktora a ten již čeká na místě nebo je na cestě, je klient povinen uhradit škodu vzniklou Augustinu na základě škodního protokolu (viz příloha).

Sankce v případě porušení pravidel

Sankci řeší podle závažnosti koordinátor služeb a vedoucí IPaKC. O porušení pravidel je koordinátor služeb informován písemnou stížností od instruktora. Touto stížností je povinen se zabývat nejpozději do 10 pracovních dnů po obdržení stížnosti.

V případě porušení pravidel platí tříbodové sankční opatření.

1. V případě prvního porušení pravidel zašle koordinátor služeb písemné napomenutí klientovi.
2. V případě druhého porušení pravidel dojde k osobnímu setkání s koordinátorem služeb a vedoucím IPaKC ve věci pohovoru a návrhu řešení. Toto rozhodnutí bude také v písemné podobě předáno klientovi.
3. V případě třetího porušení pravidel dojde k přerušení bezplatného poskytování prostorové orientace klientovi po dobu 1 měsíce. Po tuto dobu má klient možnost servis dále využívat za podmínky, že se bude finančně podílet na jeho proplácení – výše částky bude určena s vedoucí IPaKC na základě cen uvedených v OS Personální standard. Klient si může servis rovněž zajistit sám mimo UHK.

Se standardem kvality jsem byl/a seznámen/a a beru jej, jako závazný metodický pokyn, na vědomí.

Jméno	Pozice	Datum	Podpis

Informačně-poradenské a kariéerní centrum, www.uhk.cz/augustin

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Přílohy

Příloha č. 1: Škodní protokol

Příloha č. 2: Popis prostorové orientace a samostatného pohybu u klientů s těžkým zrakovým a kombinovaným postižením

Informačně-poradenské a kariérní centrum, www.uhk.cz/augustin

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Škodní protokol

ŠP č.

Informace o škodě:

způsobená: studentem realizátorem servisních opatření

poškozený: student Augustin

datum vzniku:

okolnosti vzniku:.....

Zúčastnění:

Za IPaKC: Mgr. Markéta Pešáková, vedoucí IPaKC

Student:

Realizátor servisního opatření:

Určení výše škody:

Cestovné: Kč (viz doklad)

Náklady SA: Kč (viz kalkulace)

Způsob úhrady:

v hotovosti: na pokladně UHK

převodem: na účet UHK na účet studenta

Variabilní symbol – uveďte číslo škodního protokolu

Informačně-poradenské a kariérní centrum, www.uhk.cz/augustin

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Další ustanovení:

- Originál škodního protokolu je uložen v Augustinu, ostatní zúčastněné strany získávají kopii.
- Škoda je splatná do 14 dnů od seznámení s řešením škody.
- Proti rozhodnutí o škodě se nelze odvolat.
- Škodní protokol musí být založen a uzavřen do 30 dnů od vzniku škod, po uplynutí této doby nelze již uplatňovat nárok na úhradu vzniklé škody.

Datum rozhodnutí o náhradě škody:.....

Podpis vedoucí IPaKC:

Seznámení s řešením škody:

	datum	podpis
Student:
Realizátor SO:

Kalkulace nákladů na servisní opatření Augustinu (dle ceníku úkonů v personálním standardu):

Hodinová sazba servisního opatření:Kč/hod
Počet hodin:hod
Hodinová sazba příprav:Kč/hod
Počet hodin:hod
Další náklady: Kč
Celkem: KČ

Podpis koordinátora SO dne

Informačně-poradenské a kariérní centrum, www.uhk.cz/augustin

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Doklady: (vlepte jízdní doklad)

Popis prostorové orientace a samostatného pohybu u klientů s těžkým zrakovým a kombinovaným postižením

Ztráta zraku či jeho vážné poškození se výrazně promítá do oblasti zvládnutí samostatného pohybu a orientace v prostoru. Daný stav vyvolává nutnost využívání ostatních smyslů v poznávání skutečnosti, především však hmatu a sluchu nebo zbylého zraku za speciálně upravených podmínek. Důsledkem toho se u osob s těžkým zrakovým postižením zásadně mění vnímání, chápání a zvládnutí prostorové situace i způsob pohybu v prostředí a vzniká potřeba speciálního nácviku.

Zvládnutí orientace v prostoru je předpokladem samostatného a nezávislého života osob s těžkým zrakovým postižením, jejich začlenění do pracovního a vzdělávacího procesu i společenského života. Úspěšnost v každodenní orientační praxi významně posiluje jejich pozitivní sebehodnocení a motivaci v překonávání negativních důsledků poškození zraku. Proto je prostorová orientace chápána jako integrální součást všestranného rozvoje osobnosti těchto jedinců.

Nácvik prostorové orientace a samostatného pohybu u osob s těžkým zrakovým postižením je odlišný u nevidomých či částečně vidících a slabozrakých osob. Osoby nevidomé a částečně vidící využívají k prostorové orientaci a samostatnému pohybu především kompenzační smysly. U osob částečně vidících je příjem informací z prostředí omezeně obohacen o vizuální vjemy. Ty však mohou být zdrojem větších komplikací, než mají v dané oblasti osoby nevidomé, a to díky vzniklým odleskům způsobující oslnění.

Nácvik prostorové orientace a samostatného pohybu u nevidomých a částečně vidících osob se tedy zaměřuje na rozvoj kompenzačních smyslů a orientačních schopností včetně dovedností využívat orientační pomůcky a pohybovat se s průvodcem. Trénink však také zahrnuje nácvik technik pohybu bez pomůcek při dodržování zásad bezpečnosti, které tyto osoby využijí ve známém prostředí a v interiérech budov. Všechny jednotlivě nacvičované prvky se nakonec spojí dohromady v rámci konkrétní orientační situace, kterou osoba s těžkým zrakovým postižením potřebuje řešit. Přesnou představu o této situaci si vytváří na základě slovního popisu, tyflografického plánu a zkušeností získaných nácvikem.

Náročnost řešení prostorové situace určuje množství, kvalita a rozložení orientačních prostředků, vzdálenost cíle, velikost prostoru apod. Správná volba trasy, dokonalá představa o prostoru a charakteristických prvcích plní navigační funkci, zvládnutí strategie, taktiky i techniky prostorové orientace a samostatného pohybu,

dodržování zásady bdělé pozornosti, odhad vlastních možností i náročnosti situace a schopnost požádat o pomoc jsou základními kameny úspěchu.

Osoby s různým stupněm slabozrakosti používají zrak jako vůdčí smysl v prostorové orientaci a samostatném pohybu. Rychlost a přesnost jejich zrakového vnímání je však snížena. Za určitých podmínek může být možnost přijímat informace z prostředí za pomoci zraku omezena úplně. To se projevuje ve větších či menších obtížích v orientaci v prostoru v závislosti na stupni a druhu zrakového postižení a indikuje individuální a diferencovaný přístup v řešení orientačních problémů.

Úspěšné zvládnutí orientační situace je u osob se slabozrakostí vázáno na nácvik efektivního využívání uchovaných zrakových potencií a dovednost využívat orientační a optické pomůcky a prvky v prostředí, které jim situaci usnadní. Například jde o prvky, které výrazně barevně kontrastují s okolím nebo místa s dostatečným osvětlením. Dle těchto prvků je také vybrána trasa, kterou se slabozraká osoba bude pohybovat směrem k cíli. Její zvládnutí je předmětem nácviku.

Pro zvládnutí prostorové orientace a samostatného pohybu i osoby se slabozrakostí využívají orientační pomůcky. Na rozdíl od nevidomých osob je však používají jen v určitých situacích a často hlavně jako prostředek signalizace jejich zrakového postižení směrem k okolí. Dávají tak najevo, že jejich chování může být jiné, než u vidící osoby ve stejné situaci. Jindy však může bílá hůl stejně jako u nevidomých či částečně vidících osob plnit orientační a bezpečnostní funkci. Pro zkvalitnění zrakové práce do dálky a vyhledávání detailnějších informací používají osoby se slabozrakostí různé typy dalekohledových systémů. Pro úpravu světelných podmínek využívají různé druhy filtrových brýlí. Efektivní využívání dalekohledových systémů i filtrových brýlí je vázáno na poradenství ve výběru těchto pomůcek a na nácvik práce s nimi.

Prostorová orientace a samostatný pohyb u osob s kombinovaným postižením vychází ze znalosti jednotlivých postižení i jejich kombinace. Může se jednat o kombinaci postižení zraku a sluchu, kombinaci zrakového a tělesného postižení, nebo kombinaci zrakového postižení a diabetu či jiného onemocnění. Dle toho se v nácviku volí individuální přístup i postupy a kompenzační pomůcky.

Servis v prostorové orientaci a samostatném pohybu pro klienty s těžkým zrakovým a kombinovaným postižením zajišťuje kvalifikovaný instruktor prostorové orientace a zahrnuje:

- poradenství v odzkoušení a výběru vhodných orientačních pomůcek včetně optických. Například jde o bílé hole, dálkové ovladače orientačních hlasových majáků, elektronické orientační pomůcky, pomůcky usnadňující samostatný pohyb v náročných podmínkách, dalekohledové systémy, filtrové brýle apod.;
- poradenství v prostorové orientaci osob pohybujících se s bílou hůlí a vodícím psem a předání kontaktů na ověřené cvičitele vodících psů;

Informačně-poradenské a kariérní centrum, www.uhk.cz/augustin

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

- poradenství v obsluze a efektivním využití orientačních pomůcek včetně optických;
- poradenství v možnostech získání příspěvku na pořízení orientačních pomůcek včetně optických a v kontaktech na dodavatele;
- poradenství v efektivním využití kompenzačních smyslů při řešení prostorové orientace a při samostatném pohybu s omezenou zrakovou kontrolou;
- poradenství v možnostech úprav prostředí v souvislosti s prostorovou orientací a samostatným pohybem klientů s těžkým zrakovým postižením;
- poradenství ve výběru vhodných tras vzhledem k druhu a stupni zrakového postižení klientů s těžkým zrakovým postižením;
- tvorba tyflografických plánek prostor;
- nácvik využití tyflografických plánek v rámci prostorové orientace;
- tvorba itinerářů tras;
- nácvik dovednosti chůze s průvodcem, dodržování zásad bezpečnosti a bdělé pozornosti při pohybu s omezenou zrakovou kontrolou, technik pohybu bez orientačních pomůcek, technik chůze s bílou holí;
- nácvik vhodných tras, využití přirozených i umělých prvků prostředí v rámci prostorové orientace;
- rozvoj orientačních dovedností a kompenzačních smyslů, porozumění orientační situaci s omezenou zrakovou kontrolou;
- upevňování všech dovedností a návyků v souvislosti s prostorou orientací a samostatným pohybem klientů s těžkým zrakovým postižením;
- poradenství a nácvik v oblasti prostorové orientace a samostatného pohybu u klientů s kombinovaným postižením.

